

Utbildningsinspektion i Gullhedskolan och Jäderfors skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Sandvikens kommun och besökt Gullhedskolan och Jäderfors skola den 20–22 maj 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Gullhedskolan och Jäderfors skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Gullhedskolan och Jäderfors skola intervjuades rektor, lärare, elever, elevvårdspersonal och föräldrar. Inspektörerna besökte även lektioner i alla årskurser på båda skolorna samt verksamheten i förskoleklasserna. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Gullhedskolan	Antal elever
Förskoleklass	22
Grundskola	168

Källa: Skolans och kommunens egna uppgifter.

Jäderfors skola	Antal elever
Förskoleklass	7
Grundskola	44

Källa: Skolans och kommunens egna uppgifter.

Gullhedskolan ligger i Järbo cirka 15 km norr om Sandviken och Jäderfors skola ligger i Jäderfors cirka 5 km norr om Sandviken. Skolorna leds av samma rektor och består av förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6. Gullhedskolans elever och personal är indelade i arbetslag, förskoleklass och årskurserna 1–2, årskurs 3–4 och årskurs 5–6. Skolan har också en elevstödsverksamhet som de kallar Guldgruvan. Jäderfors skolas personal och elever arbetar i ett gemensamt arbetslag. Skolorna har inga uttalade profiler men Jäderfors skolas planering och arbete utgår ofta från den närliggande skogen och dess möjligheter. Jäderfors skola deltar i det nationella försöket med utbildning utan timplan i grundskolan.

Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg beskrivs i separata verksamhetsrapporter avseende hela kommunen.

Helhetsbedömning

Den dominerande bilden på skolorna är att eleverna överlag trivs och är trygga och att trakasserier och annan kränkande behandling mycket sällan sker. De kunskapsresultat skolorna uppvisar i form av resultaten på de nationella ämnesproven antyder att eleverna når goda resultat i svenska, engelska och matematik på Gullhedskolan och i svenska och engelska på Jäderfors skola. Skolorna uppvisar dock endast resultat i svenska, engelska och matematik och därför måste uppföljningar och utvärderingar göras i samtliga ämnen i förhållande till de nationella målen i årskurs 5. Gullhedskolan har en stödfunktion benämnd Guldgruvan där eleverna ges särskilt stöd. På Jäderfors skola får inte alla elever som behöver det särskilt stöd vilket inte är förenligt med författningarna. Rektorn är väl förtrogen med det dagliga arbetet på båda skolorna men bör förbättra det pedagogiska ledarskapet. Även kvalitetsarbetet bör utvecklas så att det på ett funktionellt sätt bidrar till att säkerställa att verksamheterna som helhet inriktas mot de nationella målen.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Alla elever på Jäderfors skola får inte det särskilda stöd de behöver (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolorna har inte några ordningsregler (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).

- Studiehandledning på modersmålet ges inte till de elever som behöver det (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Elevens val ges inte enligt förordningens krav (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte förordningens krav (3, 3 a och 4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

- Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling bör förbättras på skolorna.
- Jäderfors skola bör förbättra utvecklingssamtalen så att de omfattar alla ämnen.
- Skolorna bör förbättra de individuella utvecklingsplanerna.
- Arbetet med att analysera resultaten av de nationella ämnesproven på skolorna bör förbättras och skolorna bör samverka med andra skolor kring grunderna för allsidiga bedömningar av elevernas kunskapsutveckling.
- Gullhedskolan bör försäkra sig om att all undervisning tar sin utgångspunkt i läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.
- Gullhedskolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt eget lärande.
- Skolorna bör utveckla sitt arbete med olika kunskapsformer.
- Skolorna bör se över sin samverkan med eleverna kring verksamheten i stort.
- Gullhedskolan bör bättre anpassa undervisningen till elevernas behov.
- Gullhedskolan bör se till att särskilt stöd i första hand ges inom den klass eller grupp eleven tillhör och försäkra sig om att särskilt stöd ges i skolans samtliga ämnen.
- Skolornas åtgärdsprogram bör förbättras.
- Personalens kännedom om gällande föreskrifter bör förbättras.
- Rektorn bör ta ett större ansvar för det pedagogiska ledarskapet på skolorna.
- Skolorna bör förbättra sitt systematiska kvalitetsarbete.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.

4 (18)

- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabeller. Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven på Gullhedskolan och Jäderfors skola. Dessutom anges andel elever som bedömts uppnått målen totalt i kommunen.

	Gullhedskolan		Sandvikens kommun	
Ämne	År 2006	År 2007	År 2006	År 2007
Svenska	88	94	87	83
Engelska	88	94	85	85
Matematik	84	97	82	82

	Jäderfors skola		Sandvikens kommun	
Ämne	År 2006	År 2007	År 2006	År 2007
Svenska	73	80	87	83
Engelska	73	80	85	85
Matematik	64	70	82	82

Källa: Skolans och kommunens egna uppgifter.

Kommentar:

På Gullhedskolan och Jäderfors skola finns utifrån de nationella ämnesproven sammanställningar av elevernas resultat i svenska, engelska och matematik. Generellt visar resultaten en högre måluppfyllelse på Gullhedskolan, där samtliga resultat också förbättras över tid och ligger över kommunsnittet. Resultaten från Jäderfors skola visar på ett svagt resultat i matematik men med en förbättring över tid. Man bör dock betänka att det låga antalet elever på Jäderfors skola betyder att varje elev betingar fler procentenheter per elev än eleverna på Gullhedskolan.

Hur måluppfyllelsen ser ut i övriga ämnen kan inte bedömas då skolorna inte kan uppvisa några sammanställningar av elevernas kunskapsresultat.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framtätsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultaten är av mindre god kvalitet. Inspektionen visar att lärarna har en systematisk uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen och i alla årskurser. Koncentrationen ligger dock på svenska, engelska och matematik.

Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Uppföljning av resultaten

För att skolan ska utvecklas anger läroplanen att undervisningsmålen ständigt måste prövas, resultaten följas upp och utvärderas och nya metoder prövas och utvecklas. Lärarna följer upp och utvärderar elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen även om det inte alltid görs på ett systematiskt vis. Elever, föräldrar samt rektorn saknar därmed information om hur eleverna utvecklas i andra ämnen än svenska, engelska och matematik i förhållande till de nationella målen. Inspektörerna bedömer att lärarna bör förbättra arbetet med att mer systematiskt följa upp, utvärdera och synliggöra elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen.

Utvecklingssamtal

Enligt grundskoleförordningen ska läraren fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin, i ett utvecklingssamtal, ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Föräldrar och elever på båda skolorna säger sig vara nöjda med utvecklingssamtalen där elevernas framsteg beskrivs.

På Jäderfors skola koncentreras dock informationen om elevernas utveckling i hu-

vudsak kring ämnena svenska, engelska och matematik. Inspektörerna bedömer att utvecklingssamtalen på Jäderfors skola bör utvecklas och omfatta grundskolans alla ämnen.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ställs krav på upprättandet av en individuell utvecklingsplan för varje elev vid utvecklingssamtalet. Läraren ska då i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets allmänna råd för individuella utvecklingsplaner (SKOLFS 2006:10). Inspektörerna har tagit del av ett urval av skolornas individuella utvecklingsplaner och bedömer att dessa bör förbättras. Planerna bör i högre utsträckning utgå från elevens intressen och starka sidor, uttrycka positiva förväntningar på eleven och tydligare grunda sig på den uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaps- och sociala utveckling i relation till läroplanens och kursplanernas mål som skolan har gjort inför utvecklingssamtalen. Den bör också, i större omfattning, beskriva hur undervisningen ska anpassas för att eleven ska utvecklas i riktning mot de nationella målen i de olika ämnena.

1.3 Bedömning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevens kunskapsutveckling,
- om lärarna vid bedömning utgår från de nationella målen i kursplanerna,

Bedömning av området Bedömning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Bedömning är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att diskussioner om bedömning mellan lärare endast sker i begränsad omfattning.

Jäderfors skola ingår i ett kommungemensamt nätverk där bedömningsdiskussioner förs. De ämnen skolan har deltagit i är matematik, naturorienterande ämnen och svenska. Gullhedskolan har dock avbrutit detta samarbete på grund av, enligt lärarna, för hög arbetsbelastning. Inspektionen visar att skolorna vid bedömning av elevernas kunskaper utgår från de nationella målen.

Inom nedanstående område bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppnås.

Nationella ämnesprov

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare ska ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått de nationella kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I skolorna genomförs de nationella ämnesproven i årskurs 5. Emellertid analyseras och diskuteras inte resultaten av proven som helhet bland lärarna så att eventuella brister i undervisningen kan påvisas. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra sin analys av resultaten av de nationella ämnesproven.

Allsidig bedömning

Enligt läroplanen ska läraren allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling utifrån kursplanernas krav. Lärarna på skolorna utgår från kursplanernas krav och utvärderar elevernas kunskapsutveckling. Sambedomningar lärare emellan sker dock, enligt lärare och rektorn, i låg grad på Gullhedskolan. Inte heller nyttjar Gullhedskolan kommunens gemensamma nätverk för ämnesdiskussioner och sambedomningar. Jäderfors skola har enligt lärarna, gemensamma bedömningar inom skolan och nyttjar kommunens gemensamma nätverk. Skolan består dock av få lärare vilket ökar kravet att möta andra pedagoger för att på detta sätt kunna göra allsidiga bedömningar av elevernas kunskapsutveckling. Inspektörerna bedömer att båda skolorna bör samverka med andra skolor kring grunderna för allsidiga bedömningar av elevernas kunskapsutveckling.

1.4 Genomförande av utbildningen**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X Gullhedskolan	X Jäderfors skola	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Genomförandet av utbildningen på Gullhedskolan är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att innebörden i läroplanens mål att sträva mot är oklar för skolans personal och därmed inte utgör den självklara utgångspunkten för all undervisning på skolan.

Inspektörerna bedömer att området Genomförandet av utbildningen på Jäderfors skola i huvudsak är av god kvalitet.

På Jäderfors skola visar de lektionsbesök och samtal som inspektörerna genomfört att eleverna arbetar engagerat och aktivt och de visar tydligt att de tycker att skolarbetet är roligt. Många lektioner präglas av att lärarna försöker stärka elevernas vilja att lära samt tillit till den egna förmågan. Nyfikenheten och lusten att lära går att utläsa hos eleverna och eleverna bekräftar också detta vid samtal. Jäderfors skola präglas i hög grad av att organisation och arbetssätt ska ge utrymme för olika kunskapsformer. Även inom området elevers inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet lyckas Jäderfors skola väl. Eleverna ges olika möjligheter till inflytande såväl inom val av arbetsområden och arbetssätt. Eleverna tränas i studieteknik och arbetsmetoder och kan utifrån detta sedan välja den teknik eller arbetssätt som passar den enskilda eleven bäst.

På båda skolorna är undervisningen allsidig och saklig och eleverna på skolan ges möjlighet till samverkan med arbetslivet och närsamhället genom praktisk arbetslivsorientering.

Enligt skollagen ska utbildningen i förskoleklassen stimulera varje barns utveckling och lärande samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Inspektionen visar att verksamheten i förskoleklasserna skolorna bygger på ett lekfullt lärande i syfte att stimulera barnens nyfikenhet och vilja till eget utforskande. Verksamheterna är varierade med avseende på både innehåll och utformning. Lärarna arbetar med barnens grundläggande språk- och matematikutveckling. Vidare innehåller verksamheterna inslag där barnen uppmuntras att ta eget ansvar. Inspektörerna bedömer att verksamheten i förskoleklasserna är i överensstämmelse med läroplanens mål och riktlinjer samt ger en god grund för fortsatt skolgång.

Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Utbildningens inriktning

I läroplanen finns ett antal mål att sträva mot som ska ange inriktningen för skolans verksamhet. Skolans arbete ska bland annat läggas upp så att varje elev ges möjlighet att utveckla sitt eget lärande och tilliten till sin egen förmåga. Vidare ska skolan sträva efter att varje elev lär sig lyssna, diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem

samt att reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden.

Lektionsbesök och intervjuer på Gullhedskolan visar att eleverna ibland ges möjligheter att arbeta för att nå de olika kunskapsformerna läroplanen beskriver, men motsatta exempel ges också. Eleverna upplever då, enligt egen utsago, att undervisningen ofta är ensidig och inte ger utrymme för att reflektera över vad man lärt sig. Inspektörernas iakttagelser och uppgifter från elever visar att undervisningen i Gullhedskolan i alltför hög utsträckning är faktacentrerad och sällan ger eleverna möjligheter att kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Det förs sällan några diskussioner om hur skolan ska lägga upp sitt arbete för att dessa mål ska prägla undervisningen. Vid lärarintervjuer visar det sig också att innebörden i strävansmålen är oklar för en del av lärarna och beskrivs som en nivå över mål att uppnå.

Inspektörerna bedömer att Gullhedskolan bör försäkra sig om att all undervisning tar sin utgångspunkt i läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.

Utrymme för olika kunskapsformer

Enligt läroplanen ska skolan förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet.

Vid verksamhetsbesöken, kan som nämndes ovan, inspektörerna se olika grader av kunskapens olika former. Vissa lektioner på Gullhedskolan utmärks av att till sitt innehåll i uppfylla läroplanens mål kring olika kunskapsformer. Andra däremot utmärks mer av fakta och färdighet. Då skolan ska stimulera eleverna och elevernas harmoniska utveckling bör skolan till sin helhet i en högre grad ge alla elever en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Inspektörerna bedömer att Gullhedskolan bör utveckla sitt arbete med olika kunskapsformer så att det inte är avhängigt vilken lärare eleverna har för att få tillgång till detta.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet och verksamheten i stort

Enligt läroplanen ska skolan ge eleverna möjligheter att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, teman och aktiviteter, så att eleverna tränas och utvecklar sin förmåga att utöva inflytande och ansvar.

Elevernas inflytande över sitt lärande finns i olika varianter på Gullhedskolan såsom exempelvis val av redovisningssätt. Vid olika teman ges också eleverna möjlighet till inflytande över instudering och redovisning. Eleverna uppger att deras möjlighet att påverka sitt lärande i hög grad är beroende på vilket ämne och vilken lärare som ansvarar för undervisningen, något som också inspektörerna kan se vid verksamhetsbesöken. Inspektörerna möter dessutom flera elever som uppger att de arbetsuppgifter de har oftast bestäms av läraren och att sällan inflytande ges, medan andra elever framför att lärarna tar stor hänsyn till deras tankar och önskemål. Inspektörerna bedömer att Gullhedskolan bör utveckla elevernas möjligheter till infly-

tande och ansvarstagande så att det omfattar alla elever på skolan.

Enligt läroplanen ska skolan utveckla samarbetsformerna så att eleverna ges möjligheter att påverka verksamheten. Samverkan med eleverna kan dock se olika ut. På Gullhedsskolan och Jäderfors skola har man valt ha denna samverkan i form av klass- och elevråd men enligt lärare och elever sker klassråd inte regelbundet vilket kan medföra att samverkan kring verksamheten i stort med eleverna ibland uteblir. Inspektörerna bedömer att båda skolorna bör se över sin samverkan med eleverna kring verksamheten.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Anpassning av verksamheten till elevernas behov är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att undervisningen bättre behöver anpassas till de enskilda elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande på Gullhedsskolan och att alla elever inte får det särskilda stöd de har rätt till på Jäderfors skola.

På Jäderfors skola anpassas undervisningen i hög grad till de enskilda eleverna. Samtliga lärare på skolan är väl insatta i elevernas olika förutsättningar och erfarenheter för lärande och samverkar i hög grad kring all undervisning på skolan. Lärarna nyttjar skolans lokaler ändamålsenligt för att vid behov dela eleverna i olika grupper. Läromedlen väljs och anpassas till eleverna olika behov.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Individanpassad undervisning och särskilt stöd

Läraren ska enligt läroplanen utgå från varje enskild elevs behov, förutsättningar och erfarenheter och tänkande samt organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Enligt författningarna ska undervisning och elevvårdsverksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver för att nå målen för utbild-

ningen. Enligt grundskoleförordningen ska särskilt stöd ges till elever med behov av specialpedagogiska insatser. Sådant stöd ska i första hand ges inom den klass eller grupp eleven tillhör. Om det finns särskilda skäl får sådant stöd i stället ges i en särskild undervisningsgrupp.

Gullhedsskolan arbetar med att försöka anpassa undervisningen efter elevernas individuella behov. Eleverna menar att de i allmänhet förutsätts arbeta på samma sätt och med samma uppgifter vilket också lektionsbesöken bekräftar. Då inspektionen visar att anpassningen av undervisningen varierar mellan lärare och ämnen och sker i en alltför begränsad grad bedömer inspektörerna detta som ett utvecklingsområde.

På Gullhedsskolan ges elever särskilt stöd främst genom en stödfunktion benämnd Guldgruvan. I denna grupp arbetar skolans specialpedagog och en förskollärare. Vid inspektionstillfället fanns cirka 20 elever inskrivna i gruppen vilket utgör 12 procent av skolans elever. Arbetet här sker mestadels individuellt med varje elev och alla elever som deltar har ett åtgärdsprogram. Flera lektioner på skolan parallellsätts så att berörda elever kan gå ifrån sina elevgrupper för att få stöd i Guldgruvan. I Guldgruvan ges särskilt stöd främst i ämnena svenska, engelska och matematik. De elever inspektörerna möter säger sig vara mycket nöjda med det stöd de får i Guldgruvan. Inspektörerna bedömer att Gullhedsskolan arbetar aktivt för att ge elever särskilt stöd främst i svenska, engelska och matematik. Inspektörerna finner dock anledning att uppmärksamma skolan om principen inom skollagstiftningen om att alla elever i behov av särskilt stöd bör delta i den ordinarie undervisningen, så långt som möjligt i sin ordinarie klass. Avsteg från denna huvudprincip får endast göras av särskilda skäl. Inspektörernas intryck är att särskilt stöd i Gullhedsskolan främst ges i exkluderande form utan att det alltid görs en analys om denna form av stöd är den optimala för respektive elev och bedömer därför att skolan bör se till att särskilt stöd i första hand ges inom den klass eller grupp eleven tillhör. Det finns även anledning för skolan att försäkra sig om att särskilt stöd ges i skolans samtliga ämnen om det befaras att eleven inte kommer att nå de nationella målen.

Jäderfors skola bedriver intensivveckor i ämnena svenska, engelska och matematik då dessa ämnen ges extra stort utrymme i den dagliga undervisningen. Särskilt stöd ges till elever inom ramen för den dagliga undervisningen. Skolan saknar sedan cirka en termin specialpedagogisk kompetens, vilket skolans lärare uppger att de har ett stort behov av och påtalat för rektorn. Lärarna uppger att de inte kan ge alla elever det särskilda stöd de är i behov av då de anser att de själva inte fullt ut har rätt kompetens för detta. Rektorn bekräftar lärarnas uppgifter. Vid inspektionstillfället utnyttjade skolan till viss del Gullhedsskolans specialpedagog. Inspektörerna bedömer att Jäderfors skola anpassar undervisningen för skolans elever enligt ovan och arbetar i stort på ett bra sätt för att ge särskilt stöd till elever i behov av det. Trots detta måste skolan vidta åtgärder eftersom inte skolans alla elever i behov av särskilt stöd ges det i enlighet med författningarnas krav.

Studiehandledning på modersmålet

Enligt grundskoleförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. Inga elever på Gullhedsskolan och Jäderfors skola ges studiehandledning på sitt modersmål trots att behovet enligt rektorn finns. Rektorn har, enligt egen utsago, begärt medel och lärare för detta från kommunen. Detta har

dock avslagits. Inspektörerna bedömer att studiehandledning på modersmålet inte ges i enlighet med förordningens krav, vilket måste åtgärdas.

Åtgärdsprogram

Inspektörerna vill påpeka att det från och med den 1 juli 2006 har införts förändringar i skolformsförordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvar har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn ska se till att en utredning inleds, om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka elevens behov är, hur behoven ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas, se vidare Skolverkets allmänna råd för arbete med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25). Båda skolorna upprättar åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilt stöd. Inspektionen visar dock att flera av skolans åtgärdsprogram inte alltid beskriver de kort- och långsiktiga åtgärder som ska relateras till målen i läroplan och kursplaner. Inspektörerna bedömer att skolornas åtgärdsprogram bör förbättras.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Normer och värden är av god kvalitet. Det råder som helhet ett vänligt klimat bland eleverna och oftast arbetsro på lektionerna. Inspektörerna får ett intryck av att eleverna gärna tar ett ansvar för sina skolor. Skolornas likabehandlingsplan behöver kompletteras i vissa avseenden och elever behöver engageras i arbetet med planen. Skolorna måste tillsammans med eleverna utarbeta gemensamma ordningsregler. Gullhedskolan bedriver ett värdegrundsarbete med diskussioner och samtal. Dock saknar skolan en gemensam strategi för detta arbete vilket också syns ute i verksamheten då vissa lärare tar ett större ansvar än andra. Jäderfors skola bedriver ett aktivt förebyggande arbete med att ge eleverna de normer och värden som anges i läroplanen. Skolan har tillsammans med elever och föräldrar utarbetat ett material där de beskriver det förhållningssätt som ska prägla hela verksamheten på skolan. På båda skolorna uppger eleverna att de är trygga och att trakasserier och annan kränkande behandling mycket sällan sker. I de enkäter kommunen gör angående arbetsro, trygghet och trivsel visar skolorna på goda resultat, på 3,23 för Gullhedskolan och 3,56 för Jäderfors skola, skalan är från 1-4 där fyra är det högsta resultatet.

Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Ordningsregler

Enligt grundskoleförordningen ansvarar rektorn för att det finns ordningsregler för varje skola. Ordningsreglerna ska utarbetas och följas upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Gullhedskolan har för tillfället inga gemensamma ordningsregler för hela skolan. Varje klass har dock så kallade klassrumsregler. Eleverna uppger att de tycker det är svårt att veta vad som gäller då det finns så många olika regler som dessutom, enligt eleverna, tolkas olika av lärarna. Rektorn medger att detta är ett dilemma och har ett pågående arbete för att skapa gemensamma ordningsregler på skolan.

Jäderfors skola saknar också ordningsregler i enlighet med grundskoleförordningen. Inspektörerna bedömer att respektive skola måste utarbeta ordningsregler i överensstämmelse förordningens krav.

Likabehandlingsplan

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Enligt en särskild förordning omfattar skyldigheten också att denna plan ska arbetas fram, följas upp och ses över under medverkan av elever. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Gullhedskolan och Jäderfors skola har en gemensam likabehandlingsplan. Planen uppfyller till stora delar de krav lagens författningar ställer på en sådan plan. Dock saknas elevernas delaktighet i utarbetandet av planen. Inte heller utgår planen från en aktuell kartläggning av verksamheten som skolan bör göra. Sandvikens kommun har inte på ett tydligt sätt överlämnat åt rektorerna i kommunen att upprätta likabehandlingsplaner varför avsaknad av likabehandlingsplaner eller bristande sådana inte

bedöms i de enskilda skolrapporterna, utan en samlad bedömning av kommunens likabehandlingsplaner återfinns i den övergripande kommunrapporten. Se vidare Skolverkets allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7).

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Tillgång till likvärdig utbildning är av god kvalitet.

Detta är en sammanvägd bedömning som grundar sig på att verksamheten i följande delar sker i enlighet med författningarnas krav; garanterad undervisningstid, mottagande enligt bestämmelserna, avgiftsfri undervisning, ändamålsenlig utrustning och lokaler samt modersmålsundervisning. Barnen i förskoleklasserna erbjuds 15 timmar per vecka eller 525 timmar per år.

Inom nedanstående område bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Elevens val

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Elevens val erbjuds inte på Gullhedskolan eller Jäderfors skola. Inte heller har skolorna stämt av med mottagande skolor deras omfattning av elevens val.

Inspektörerna bedömer att elevens val måste erbjudas i enlighet med förordningens krav.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Personalens utbildning och kompetensutveckling är av god kvalitet. Rektorn har pedagogisk utbildning och flerårig skolläraryrkeserfarenhet och genomgår vid tidpunkten för inspektionen den statliga rektorsutbildningen. Enligt henne har också alla lärare pedagogisk utbildning. Personalen får kompetensutveckling utifrån skolans behov, både genom individuella och skolgemensamma satsningar. Exempel på detta är bland annat kurser anordnade av kunskapsförvaltningen och högskolan i Gävle.

Personalens insikter i de föreskrifter som styr utbildningen

Enligt skollagen har huvudmannen ett ansvar för att personalen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet.

Vid inspektionen har framkommit att rektorn och personalen på båda skolorna inte har tillräcklig kunskap om de författningar som reglerar skolans verksamhet. Det gäller bland annat skolornas uppföljning och utvärdering och analys av föreliggande resultat inom kvalitetsarbetet, individuella utvecklingsplaner, åtgärdsprogram, särskilt stöd samt läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.. Inspektörerna bedömer att detta bör förbättras.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Rektors ansvar är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på brister i uppföljning och utvärdering vilket innebär att rektorn saknar en samlad bild av elevernas kunskapsresultat och därmed hur skolan lyckas utföra sitt uppdrag. Vidare behöver det pedagogiska ledarskapet utvecklas bland annat genom att skolans mål och resultat uppmärksammas och diskuteras. Inspektörerna vill trots detta framhålla rektorns förtrogenhet med verksamheterna och att rektorn i många delar tar det ansvar som författningarna anger och visar goda förutsättningar att utveckla det pedagogiska ledarskapet på skolorna.

Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Rector som pedagogisk ledare

Enligt skollagen vilar det på rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Som pedagogisk ledare i skolan har rektorn, enligt läroplanen, det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Rektorn har bland annat ansvaret för att skolornas resultat följs upp och utvärderas, att alla elever i behov av särskilt stöd får detta samt kvalitetsarbetet på skolorna. Något som inspektionen har visat inte fungera fullt ut på skolorna.

Rektorn måste också försäkra sig om att läroplanens mål att sträva mot genomsyrar undervisningen. Inspektionen visar att dessa mål inte följs upp och utvärderas på skolnivå, vilket innebär att det finns risk för att mål att sträva mot inte får genomslag i all undervisning. Mot bakgrund av ovanstående och att skolans kunskapsresultat inte utvärderas i tillräcklig utsträckning samt att elevernas möjlighet till inflytande

över sitt lärande behöver förbättras så bedömer inspektörerna att det pedagogiska ledarskapet bör utvecklas.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

De nationella kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst ska uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå.

Rektorn kan till inspektörerna endast redovisa elevernas kunskapsresultat i svenska, engelska och matematik från de nationella ämnesproven i årskurs 5. I övriga ämnen görs ingen sammanställning av hur väl eleverna lyckas nå de nationella målen i årskurs 5. Detta gör att rektorn inte har någon samlad bild av skolornas och elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen i förhållande till de nationella målen i årskurs 5. Inspektörerna bedömer att skolorna inte gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 vilket måste åtgärdas.

Dessa resultat bör också ligga till grund för skolornas kvalitetsarbete och skolornas arbete med att ge särskilt stöd till elever. Inspektionen visar vidare att skolorna inte gör regelmässiga uppföljningar och analyser kring eventuella skillnader i kunskapsresultat för olika grupper av elever som kan behöva uppmärksammas extra i undervisningen. Inspektörerna bedömer därför att rektorn bör verka för att förbättra sin uppföljning och utvärdering även i dessa avseenden.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måloppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måloppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Kvalitetsarbete är av mindre god kvalitet.

Rektorn och skolornas personal uppger att skolorna genomför utvecklingsinsatser i olika sammanhang. Inspektörerna kan också se att skolorna visar goda ansatser att utveckla sitt kvalitetsarbete. Trots detta finns förbättringsområden i utvärderingen

av föreliggande resultat samt att sedemera omsätta dessa i åtgärder för att nå en högre måluppfyllelse.

Rektorn har även ansvar för att följa upp att eleverna utvecklar de värderingar som läroplanen poängterar i målen att sträva mot avseende normer och värden.

Inom nedanstående område bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt författningarna ska skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och nya metoder prövas och utvecklas.

I skolorna saknas enligt lärarna ett systematiskt kvalitetsarbete där arbete och resultat följs upp och analyseras samt åtgärder för ökad måluppfyllelse läggs fast, något som också bekräftas av rektorn. Skolorna har också ett ansvar att utvärdera arbetet med mål att sträva mot. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra sitt kvalitetsarbete.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola, förskola och fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Arbetet med kvalitetsredovisningen syftar också till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. I förordningen ställs krav på elevers och personals medverkan i arbetet med kvalitetsredovisningen. Även elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. Det ställs också krav på att uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan ska redovisas i kvalitetsredovisningen.

Skolorna har varsin kvalitetsredovisning som innehåller ett antal redovisningar av skolans måluppfyllelse i vissa delar samt förslag till förbättringsåtgärder. Redovisningen innehåller inte några kunskapsresultat för årskurs 5 utöver resultaten av de nationella ämnesproven i svenska, matematik och engelska. Följaktligen redovisas inte heller någon uppföljning, utvärdering och planering av åtgärder på skolnivå utifrån kunskapsresultaten i årskurs 5 i fler ämnen. Skolorna har inte redovisat någon uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. Enligt lärarna på Gullhedsskolan har eleverna medverkat i arbetet med kvalitetsredovisningen. Detta har dock inte skett på Jäderfors skola. Inspektörerna bedömer därför att kvalitetsredovisningen inte uppfyller förordningens krav, vilket måste åtgärdas.

2008-09-12 Stockholm

Tommy Bucht

Anna Bergstedt Nordqvist